

**Rozvoj gramotností pro 21. století
v perspektivě specifických cílových skupin
vzdělávání – část I.**

Předmět Informační vzdělávání

Legislativa

- Dle [knižovního zákona](#) 257/2001 Sb. (**ZÁKON č. 257/2001 Sb. ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb**) se knihovnou rozumí „zařízení, v němž jsou způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem“
- Uživatelé se [specifickými potřebami](#)
  - právo na přístup do veřejného prostoru knihovny (často nevědomky) mají odepřeno vlivem různých bariér, které běžný uživatel často ani nepocituje

Uživatelé se specifickými potřebami

- Obecně uživatelé **se zdravotním postižením**, ačkoli škála znevýhodněných uživatelů může být mnohem širší
  - Uživatelé s mentálním postižením
  - Uživatelé s tělesným postižením
  - Uživatelé se smyslovým postižením
    - Uživatelé se zrakovým postižením
    - Uživatelé se sluchovým postižením
  - apod.
- Do skupiny znevýhodněných uživatelů můžeme například zahrnout i lidi vázané na domácnost, seniory, dlouhodobě nemocné, vězně aj.

(zdroj: Cerniňáková, Eva. Služby veřejných knihoven uživatelům se speciálními potřebami. Knihovna [online]. 2011, roč. 22, č. 1, s. 24-33 [cit. 2016-12-28]. Dostupný z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovna111/11124cernic.htm>>. ISSN 1801-3252.)

Standard Handicap Friendly

- **metodická příručka** pro práci knihoven s uživateli s postižením
- poskytuje metodickou pomoc pro zajištění přístupnosti prostor a služeb knihovny „všem bez rozdílu“
- určuje podmínky získání certifikátu Handicap Friendly - ten je možné získat ve čtyřech oblastech
  - pro osoby se zrakovým znevýhodněním,
  - pro osoby se sluchovým znevýhodněním,
  - pro osoby s tělesným znevýhodněním
  - a pro osoby s mentálním znevýhodněním.
- zdroj: *Handicap Friendly. In: SKIP Svaz knihovníků a informačních pracovníků [online]. ©2010-2016 [cit. 2016-12-29]. Dostupné z: <http://www.skipcr.cz/aktuality/archiv-aktualit/handicap-friendly>*

Standard Handicap Friendly

Metodika stanovuje osm požadavků pro knihovny:

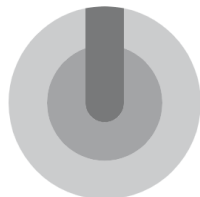
- 1) Obecné požadavky pro rovný přístup k informacím a službám knihovny mimo jiné stanovují zvýhodněnou cenu registrace uživatelům se ZTP/P a ZTP
- 2) Personál je proškolen v poskytování služeb a informací uživatelům se specifickými potřebami a je dále vzděláván. Větším knihovnám je určeno mít i specializovaného pracovníka pro práci s danou cílovou skupinou.
- 3) Speciální fond pro osoby se specifickými potřebami i fond, který se danou problematikou zabývá. Také vznáší požadavek na služby jako je donáška výpůjček domů a přístup k wifi.
- 4) Fyzické a technické podmínky pro orientaci a samostatný pohyb po knihovně. Hlavně je myšlen dobrý orientační systém pro osoby se specifickými potřebami, informační bod a klidné místo, které je dobře dostupné a vybavené pro potřeby těchto osob.
- 5) Webové stránky musí informovat o konkrétních opatřeních a službách pro osoby se specifickými potřebami, popis knihovny i okolí. Stránky samy musí splňovat pravidla přístupnosti pro osoby se specifickými potřebami.
- 6) Knihovna má spolupracovat s organizacemi věnujícími se osobám se specifickými potřebami a s jejich pomocí také vhodně propagovat své služby.
- 7) Uživatelé s specifickými potřebami mají mít zajištěn přístup na veškeré akce pořádané knihovnou, je-li to vhodné, tak má knihovna i pořádat akce zaměřené na konkrétní skupiny uživatelů.
- 8) Knihovna pomáhá zajistit integraci osob se specifickými potřebami do celkové společnosti

Projekty a služby pro uživatele se SP

Bezbariérová knihovna

- Bezbariérová knihovna (bezbarierova.knihovna.cz)
- Rovný přístup. Knihovna přátelská k seniorům. Metodická příručka pro práci knihoven se seniory (.pdf)
- Rovný přístup. Standard Handicap Friendly. Metodická příručka pro práci knihoven s uživateli s postižením 2019 (.pdf)
- Rovný přístup. Knihovny a skupiny ohrožené sociálním vyloučením. Metodická příručka pro práci knihoven se sociálně vyloučenými a sociálním vyloučením ohroženými skupinami uživatelů (2018, .pdf)
- Směrnice IFLA o knihovnických službách osobám s dyslexií (2019, .pdf)
- Poslepu - POMOC SLEPÝM UŽIVATELŮM
- Přátelská místa
- Manuál pomoci nevidomým
- Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana

Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana

Digitální internetová knihovna

- on-line vyhledávání všech dostupných titulů,
- objednávání titulů k výpůjčce nebo zakoupení,
- poslech a stahování digitálních zvukových nahrávek (MP3 souborů),
- stahování digitalizovaných textů,
- on-line čtení denního tisku a časopisů.

[Vstup do digitální knihovny →](#)

Projekty a služby pro uživatele se SP

Projekt KMJ bez bariér

- bezbariérový přístup a služby uživatelům s různými handicap, na jejich webových stránkách lze stáhnout i metodiku práce (besed) s těmito uživateli
- je tvůrcem projektu *Ruku v ruce*, který měl za cíl integrovat osoby s postižením - tělesným, mentálním nebo sociálním

Projekt Bezbariérová knihovna

- Studentský projekt KISKu (2011-12), který položil základ Standardu Handicap Friendly
- Cílem bylo vytvořit praktickou a reálnou oporu pro práci s uživateli s postižením
- Zdroj: *KMJ bez bariér*. In: *Knihovna Jiřího Mahena v Brně [online]. 2017 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://www.kjm.cz/handicapovani>*

Interkulturní knihovnictví

- Původně projekt Národní knihovny ČR (2017)

Průzkumy a kvalifikační VŠ práce

- Houšková, Zlata; Pillerová, Vladana. Služby knihoven pro zdravotně znevýhodněné. Informace o průzkumu. Knihovna [online]. 2008, roč. 19, č. 2, s. 76-95 [cit. 2016-12-28]. Dostupný z WWW: <http://knihovna.nkp.cz/knihovna82/82076.htm>. ISSN 1801-3252.
- Bakalářské a diplomové práce KISK, ÚISK (např. *CISÁRIKOVÁ, Karolína. 2017. Práce s uživateli se specifickými poruchami učení v knihovně s důrazem na dyslexii: metodika práce v spolupráci s DYS- centrem Praha*)
- Inspirace pro vaše bakalářské a diplomové práce?

Zdroj https://ipk.nkp.cz/docs/interkulturni_knihovnictvi/Interkulturni%20knihovnictvi%20-%20brozura%20final.pdf

Zdroje k tématu - výběr

- Cerniňáková, Eva. Služby veřejných knihoven uživatelům se speciálními potřebami. *Knihovna* [online]. 2011, roč. 22, č. 1, s. 24-33 [cit. 2016-12-28]. Dostupný z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovna111/11124cernic.htm>>. ISSN 1801-3252.
- *Handicap Friendly*. In: *SKIP Svaz knihovníků a informačních pracovníků* [online]. ©2010-2016 [cit. 2016-12-29]. Dostupné z: <http://www.skipcr.cz/aktuality/archiv-aktualit/handicap-friendly>
- CERNIŇÁKOVÁ, Eva a Helena HUBATKOVÁ SELUCKÁ, ed. *Rovný přístup - Standard Handicap Friendly: metodická příručka pro práci knihoven s uživateli s postižením*. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2014. ISBN 978-80-7050-641-7.
- Další zdroje viz Studijní materiály v ISu